

„Legyen Budakeszi turisztikai központ...”

”A zöldövezeti irány az, ami leginkább megfelel Budakeszi város fejlődési elképzeléseinek”

FÁK VILÁGTALÁLKOZÓJA BUDAKESZIN a budakeszi arborétum és parkerdő Budakeszi és a régió hitvallása lehet

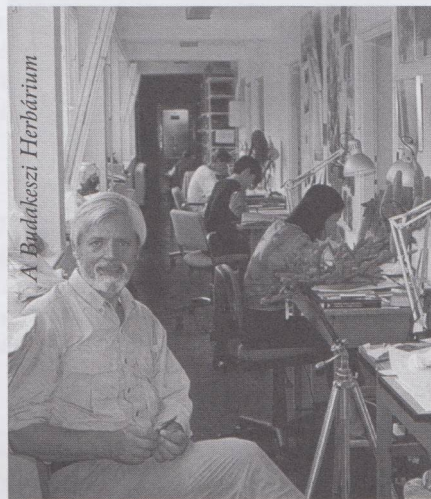
Dr. Debreczy Zsolt nemzetközi hírű botanikus, dendrológus, kutató, három évtizedig a Magyar Természettudományi Múzeum munkatársa. Botanikai gyűjtő- és kutató munkát végezve szakmai expedíciókkal bejárta a világot. Számos publikációja mellett megjelent könyvei: a Téli és zöld kertek Csapody Vera állami díjas botanikus és növényrajzoló illusztrációival, a Télálló kaktuszok, agávék és pálmaliliomok, a Búvár- és Fűrész Zsebkönyv sorozatokban a Fák, bokrok, a Dísznövények, a Vadvirágok. Debreczy Zsolt irányításával jelent meg a Fenyők a Föld Körül, a Conifers Around the World és készül a Fák Világtalálkozója. 1988-tól a Harvard Egyetem támogatásával végezte kutatásait munkacsoportjával együtt. Amerikában megalakította a Nemzetközi Dendrológiai Kutatóintézetet (IDRI), itthon a Nemzetközi Dendrológiai Alapítványt és a Budakeszi Herbáriumot. Dendrológiai és arborétumi fejlesztési tervei között szerepelt a Gellért-hegy, a Kámoni Arborétum (Szombathely), a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem botanikus kertje, a Tiszakürti Arborétum, a Pannonhalmi Főapátság arborétuma, és építi a Nyírjesi Fűvészkertet Balassagyarmat mellett. Ő ültette ki az első Taskentből származó selyemakácokat az Erzsébet téren a Danubius-künnél, valamint a Belvárosi Plébániatemplom, a Duna Hotel és a Vigadó mellett. Szelekcióval honosított mediterrán örökzöld tölgyei pedig már egy évtizede termőre fordultak Magyarországon. Lapunk munkatársának arborétumokról, a környezet-tudatos nevelésről és Budakeszi jövőjéről beszélt a neves tudós.

Annak idején még azt tanították, hogy a mediterrán és szubtrópusi növények Magyarországon szabadföldben nem maradhatnak meg. Üvegházban nevelik őket, s amikor kirakják, egy-két évig bírják, de az első hidegebb tél tönkreteszi őket. Pedig a klímaváltozások egy korábbi szakaszából a hidegtűrő képesség benne van a génjeikben. A nyolcvanas években kísérleteket kezdtem nagy mennyiségű örökzöld tölgygel, s kezdettől szabadban neveltük őket. Örültségnek tűnt, hiszen a magoncok a legérzékenyebbek. Igaz, jó részük el is pusztult, de a legjobbak megmaradtak. Elkezdtük ugyanezt mexikói és kaliforniai ciprusokkal, és azokkal is sikereket értünk el. A bükkábrányi leletek csak újabb bizonyítékai annak, amit régen tudunk, hogy a ma élő mamutfenyők rokonai itt voltak a Kárpát-medencében is, csak nem bírták ki a jégkorszaki klímaváltozások kihívásait. Tudományos és telepítési kísérletek azt mutatják, hogy a pannoni régióban sokkal nagyobbak a lehetőségek, mint azt korábban képzelték: az északi lejtőkön a nedvesség-igényesebb és hidegtűrő fajok, a szárazabb területeken a mediterrán típusú növények, a többi

részen pedig Amerikától Ázsiáig a mérsékelt öv legalább hatezer fás faja/valtozata telepíthető meg.

Erdész-nemzedékek több évtizedes tervei az alap gondolat mögött

Az álom, hogy valahol Magyarországon a világ fái bemutató park létesüljön, nagyon régre nyúlik vissza: amikor a régi nagybirtokosok a birtokaikon létesített igényes parkok kialakításakor külföld-

ről is hoztak be különleges növényeket. Aztán jött Trianon, amikor a birtokok nagy része eltűnt az országból. Így járt Ambrózy-Migazzi István is, aki az általa 1892-ben alapított malonyai arborétum és kastély mellett temesi birtokait is elvesztette. A malonyai arborétum a Felvidék legnagyobb és legszebb örökzöld kertje volt. A „virágos gróf” százezrével vetette el a kaukázusi, dél-balkáni babérmeggyeket, aminek köszönhetően valósággal egy örökzöld szőnyeg alakult ki parkká avatott cseres tölgyeseiben. Kastélya körül mediterrán cédrusokat, ciprusokat telepített, gyönyörű sétautakat épített. Tudta, hogy melyek azok a fajok, fajták, amelyek bírják ezt az éghajlatot és tudta, hogy magoncokat kell telepíteni, mert azokból hozható ki a genetikailag kódolt tűrőképesség. Ambrózy nem maradt Felvidéken, nem vállalta a cseh kormány felkérését, hogy vezesse a saját, de elcsatolt arborétumát. Inkább Magyarországon 1922-ben egy szorgalmas kertészével nekilátott a középkorban elpusztult Vas megyei település helyén a Jeli Arborétum kialakításának. A 74 hektáros kert jelenleg hazánk legnagyobb arborétuma, amely különösen májusban az Ambrózy által százezrével

vetett rododendronok virágzása idején varázslatos. Sajnos, ő mar nem láthatta azt a szépséget, amiben ma mi gyönyörködhetünk.

A háború után a határon belül maradt parkokat is nagyrészt szétverték, fái részben kivágták, faanyagát eladták. Magyarországon – nagyon kevés kivétellel – lenullázódott a több száz éves kertépítő kultúra. Aztán elindult egy jó szándékú, gyakran mégis kártékony telepítés, hiányzott az organikus rend, elmaradt a telepítések mögött a jövőkép, a művészi képzőművelő, amely látja, hogy az egymás mellé ültetett fákból, fajokból majd milyen kép áll össze.

Kevés hely rendelkezik akkora lehetőséggel, mint Budakeszi!

Amikor Zólyomi Bálint, a növényzociológiai kutatások legkiemelkedőbb hazai képviselője a Braun-Blanquet-féle növény-társulástani vizsgálatait a Budai-hegység-re is kiterjesztette, akkor kiderült, hogy ebben a kis szűk régióban, a Budakeszi és Nagykovácsi fölötti hegyekben, ahol homokkő, dolomit, mészkő, pannon agyag és lösz együtt van, a közép-hegységek minden lehetséges erdőtársulása megtalálható. Ezen a pár kilométeres szakaszon mintha végigutaznánk a Börzsönytől a Bakonyig, a sziklabükköstől a karsztbokorerdőig. Kiváló adottságú terület ahhoz, hogy egy tanösvény bemutassa Magyarország legjelentősebb erdőtársulásait, míg a tájvédelmi körzettől (telki úttól) délre eső hajlatokon és völgyben a természetes erdők közé ágyazottan a Föld mérsékelt égövi fafajainak jellegzetességeit is.

A Fák Világtalálkozója Budakeszin és a Budakeszi Arborétum és Parkerdő-együttes alap gondolatából már megvalósult egy arborétum, egy még alig ismert alapítványi tudományos központ a budakeszi erdészeti területen és jó néhány szépen beírt parkrészlet.

2006 decemberében Rácz István kollégámmal az önkormányzatnak bemutatuk terveinket, s elmondtam, hogy nincs komolyabb léptékű, zöldövezeti oktatásra is alkalmas arborétum a főváros körzetében és Budakeszi e téren egész Európában egyedülálló lehetőségekkel rendelkezik. Törekvéseinket a Pilisi Parkerdő is, mint a kincstári terület használója, jónak tartja. Budakeszin pedig a zöldövezeti irány az, ami leginkább megfelel a város fejlődési elképzeléseinek, s ami e kistérség hitvallása is: a Budakeszi Arborétum- és Parkerdő-együttes a főváros zöldövezeti központjává válhat.

A dendrológia a fás szárú növények tudománya.

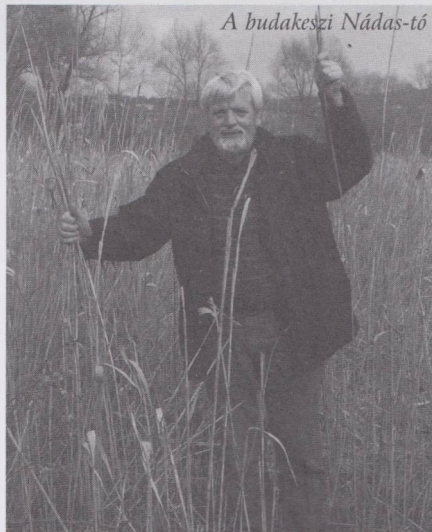

Földünkért ma a környezettudatos neveléssel tehetjük a legtöbbet

A Budakeszi Arborétum és Parkerdő-együttes a Meggyes utcától és a mamutfenyőktől indul és kifut az Erzsébet-tanyáig, Páty és Telki határába. Két látogató központ közé szeretnénk befogni ezt a területet. Az egyik épület a Meggyes utcai bejárat, amely a világ arborétumait, a másik, a Telki felőli bejárat a világ nemzeti parkjait mutatná be. Az épületek speciálisan kialakított belső szerkezete óriási kiállítási felületet biztosít. Az organikus épületek egyik tartó oszlopa egy óriási mamutfenyő törzs, az e körül csavarvonalban felépülő kiállítási terekkel és teraszokkal, a tetőn egy kilátóval, mindent be tudunk mutatni, amit a világ arborétumaiban, nemzeti parkjaiban látni lehet. Az alsó szinten elhelyezett tanszobákban iskolák interaktív biológiaoktatást tarthatnának. Az épület mögött egy kisebb mamutfenyő erdőt telepítenénk, a két meglévő mamutfenyőtől a Barackos felé eső szántón. A park nagy része természetes erdő lenne, ahol látványpontok kialakításával hívjuk a látogatókat „a cédrusligethez”, „a ciprusfokhoz” a panorámát feltáró kilátópontokhoz, és a már meglévő, továbbfejlesztett arborétumba.

Budakeszi felől a másik bejárat a fatelep alatt lenne, ahol a Hidegvölgyben pihenőterület létesül azok számára, akik nem elsősorban botanikai érdeklődéssel érkeznek ide. A sétautak mellett „napházakban” télláló pálmákból pálmakert, benne hangulatos étterem működhetne. Vagy kaméliakert teaházzal. Milyen kellemes egy séta gyönyörűen virágzó teabokrok között különféle teakülönlegességeket kóstolgatva egy teázóban, ahol vásárolhatók a teákból, és a kaméliákból is egy csokorral! Ezek az egységek önálló vállalkozásként működhetnek központi vagy pályázati támogatással, hiszen ismeretterjesztő beruházások is egyben. A régi katonai táborig terjedően, az erdő mélyén bérelhető kis tűzhelyes családi pihenőkben baráti és munkahelyi összejövetelek szervezhetők, teret kapna itt a

lovassági természetjárás, a kocogás, a kerékpározás is. Létesülhetne egy nemzetközi ranger-képző (természetőr-parkőr) tábor a fiatalok részére. Ranggá válhat, ha valaki ranger egyenruhában a park felügyeletében, oktató munkájában részt vehet. Terveink pályázati forrásokból megvalósíthatók. Az idei pályázati felkészülés célja a mamutfenyők szomszédságában

elterülő Nádas-tó életre keltése, amelyre az előzetes hidrológiai vizsgálatok szerint minden esély megvan. A pályázatokhoz persze önrészre is szükség van. Ehhez tökéletes cégek támogatását is várjuk.

Április 22-én bemutatjuk elképzeléseinket

A budakeszi önkormányzattal együttműködve alapítványunk Frederick Law Olmsted, a bostoni „Zöld folyosó” és a New York-i Central Park tervezője nyomdokába lép, amikor egy látványtervet állít ki április 22-én a budakeszi Erkel Ferenc Művelődési Központban azzal a hittel, hogy az meggyőzi és összefogásra serkenti Budakeszi polgárait és a régió többi települését. A 18 órákos kezdődő kiállítást Tagai István, Budakeszi polgármestere nyitja meg, majd Kubassek János geográfus, a Magyar Földrajzi Múzeum

Nemzetközi Dendrológiai Alapítvány

1995-ben alakult, 2000 óta közhasznú. Célja a természetismereti műveltség terjesztése, a szakismereti és alkalmazott botanikai –elsősorban a környezetvédelmi és tájésztétikai – műveltség, mai kifejezéssel a "környezettudatos nevelés" elősegítése, különös tekintettel a világ mérsékelt égövi erdőinek és fáinak, a természetes erdőtürelmeseknek a dokumentálására.

Az alapítvány fő külföldi partnere a Massachusetts-i Nemzetközi Dendrológiai Kutatóintézet (IDRI), amellyel együttműködésben a hazai alapítvány nagy léptékű szakmai dokumentációt hozott létre. A Budakeszi Herbarium dendrológiai kutatási központtá vált, mely a tervezett Budakeszi Arborétum és Parkerdő-együttes tudományos központja is lesz. Itt készült a Fák Világatlasza, a Fenyők a Föld körül című könyv, és ennek rövidesen megjelenő angol nyelvű változata, a kétkötetes Conifers Around the World. Sok diák jön ide gyakorlatra, fiatal művészek dolgoznak a növényrajzokon, önkéntesek évente több száz munkórával segítik a gyűjteményi fenntartó munkát.

További információk az alapítványról: www.dendrologia.eu

igazgatója és Mindszenty Andrea geológus, az ELTE professzora szól az egybeültekhez. A terveket magam ismertetem egy öt méteres madártávlati rajz alapján, amely dendrológusok és művészek közös munkája.

Olmsted Arnold Arborétumát a tehetség és az akarat néhány év alatt világhírűvé tette...

...vajon megismétlődhet-e a csoda 100 évvel később Európa közepén, Budakeszin?

Koós Hutás Katalin

A budakeszi polgármesteri hivatal falán elhelyezett emléktáblánál Kishegyi Viktória, az országgyűlés elnökének főtanácsadója emlékezett és helyezte el koszorúját Szili Katalin, az országgyűlés elnöke nevében is.

Az ünnepség szónoka könnyekkel küszködve emlékezett arra a hatvan évvel ezelőtti krónikára, amely szerint a vagonokba felrakott kitelepítet-

A budakeszi svábok kitelepítésének évfordulójára emlékeztek

tek ajkukon a magyar himnusz hangjaival hagyták el szülőföldjüket: Isten áldd meg a magyart, énekelte az a nép, amelyet a magyar hazájukból elkergettek. Egy másik történet szerint valahol a Neckar és a Rajna között egy kis faluban néhány éve meghalt egy ember: környezete szorgalmasnak, tisztességesnek ismerte, jó német hazafi, igaz lokálpatrióta, nagy mesélő, aki mindig magyar történelmi hősről beszélt, egész faluját Magyarország barátjává tette, és leghőbb kívánságát teljesítették, amikor a temetésén elénekeltek a magyar himnuszt. Őt is Budakesziről szuppolták ki 17 évesen, az ősei a budakeszi temetőben nyugszanak. A családot Eszterlének hívják.

Az ünnepségen elhangzott a Nagy Sándor József Gimnázium két diákjának német szavalata és a Hagyományörző Asszonykórus Zu hause, zu hause kezdetű dala. Az emléktáblánál Tagai István polgármester Budakeszi önkormányzata nevében, a helyi német önkormányzat, a Hagyományörző Kör és a Budakeszi Helytörténeti Gyűjtemény Baráti Kör Egyesület helyezte el koszorúját. A megemlékezés a Széchenyi István Általános Iskolában folytatódott, ahol kis műsor kíséretében a résztvevők megtekinthették azt a kiállítást, amelyet a 3-4. osztályosok népművészeti óráinak keretében gyűjtött anyagokból állítottak össze.

– kkk –

